

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Alysdan gelenleri kabul edişi

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiye, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Alysdan gelenleri kabul edişi PYGAMBERIMIZIŇ KEŞBI, AHLAGY WE EDEBI

► ALYSDAN GELENLERİ KABUL EDİSİ

Mekge alnyp, Hewazinde-de ýeňiş gazanylandan soňra, Arap ýarymadasynyň hemme ýerinde yslama girmek meýli artdy. Sebäbi, araplar: «Ozal hem bular Käbäniň goňsusy, goraýjysy, serenjam berijileridir» diýip, kureýş tiresini sylardy. Ýöne kureýşler yslam goşunyndan ýeňilip, erkinliklerini ýitiripdiler. Mekge musulmanlar tarapyndan dolandyrylmaga başlanypdy. Taifiň eteginde hewazin we beýleki kowumpar ýeňilipdiler. Netijede Medinede yslam güýçlenipdi. Şol sebäpli-de arap taýpalary Kurany Kerimiň belleýşi ýaly, yslama girmek üçin topar gurap, ýer süýsen ýaly bolup gelýärde. Alysdan gelen wekillerden ýaňa Medinede ýer tapylanokdy.

Hezreti pygamberimiz (s.a.w) olary ýörite myhmanhanalarda ýerleşdirýärde. Mümkinciliği bolan baý musulmanlar gelenleriň käbirlerini toplumy bilen öz öýlerinde myhman alýardy. Toplum biçak uly bolsa, onda ony bölesip öylere paýlaýardylar. Olary iýip-içirmek öý eýesiniň boýnunady. Öý eýesiniň myhmanlary üpjün edip bilmejek wagty olaryň çykajysy döwlet hazynasynyň hasabyna alynýardy.

Hezreti pygamberimiz bu toplumlary köplenç mesjitde kabul ederdi, şol ýerden hem olary myhman alynjak ýere ýollardy.

Hezreti pygamberimiz bu delegasiýalara mugallym berkiderdi. Olar alysdan gelenlere yslamyň esaslaryny öwredýärde. Olaryň arasyndan zehinliräk birini ymamlyga taýýarlaýardy. Tiz taýýarlanylantı ymam soň pygamberimiziň öñünden geçmeliidi.

Synagdan geçenler: «Öwrenenleriňizi gidiň-de öz ýurduňyzdaky adamlara öwrediň» diýip ugradylýardy. İçinde yslamdan gowy baş çykýany hem-de Kurany ýatdan bilyäni bolsa, ony ymam bellärdiler, yslam gelmezden öñ kim baştutan bolsa, yslam döwründe-de şol adam baştutan saýlanýardy.

Pygamberimiz alysdan gelen myhmanlary ýurtlaryna ugratjak bolanlarynda olara täze geýim-gejimlerden serpaý ýapardy, sowgat bererdi, özi-de olar bilen duşuşjak bolanda iň bezemen eşiklerini geýerdi.

Şu işler bilen meşgul bolup ýörkä-de, Pygamberimiz olaryň käbir bolgusyz hereketlerine sabyrlylyk we geçirimlilik ederdi, olara hemişr ýeňillik dörederdi. Emma myhmanlaryň içinde yslama dil ýetirýäni bolaýsa, onuň derrew jogabyny bererdi. Gowy niýet bilen gürleşip düşünişmek üçin gelenleriň sözlerini sabyrlylyk bilen soňuna çenli diňlärди we olar bilen söhbetdeş bolardy. Meselem, Amir ibn Tüfeýl bilen Erbed ibn Kaýs yslama dil ýetirjek bolanda Ol şobada jogabyny pert beripdi. Nejrandan gelen hristianlar bilenem pygamberimiz sabyrlylyk bilen jedelleşdi. Hatda olar bilen mubahale («kimiňki nädogry bolsa, oňa Allanyň näleti bolsun» diýmek) baglaşmak hem isledi. Yöne hristian monahlary: «Birden Muhammediňki dogry bolaýsa, bize erbet bolar» diýip, munahale etmekden çekindiler.[1] Pygamberimiz Beni Temiňden gelen toplumyň haýysyny kanagatlandyryp, olaryň şahyr we wagyzçylary bilen yslamyň şahyr we wagyzçylarynyň arasynda ýaryş geçirirmäge-de rugsat beripdi.[2]

[1] Ibn Sad «Tabakat», II 357; Halebi «Ynsanül Uýun» III, 212.

[2] Ibn Sad «Tabakat», II, 293; Halebi «Ynsanül uýun», III, 218; M.Asym Köksal, «Yslamyň taryhy», IX, 31. Pedagogika we edep-terbiye